

İLGİNÇ ve İBRETİK BİR HATIRA

Biliyorsunuz F. Gülen'in iç yüzünü ilk defa anlayıp deşifre eden olarak merhum Kadir Mısıroğlu bilinir ki doğrudur. Onun kadar açık ve net söyleyen olmamıştır.

Benimle Zaman gazetesinin 1992 yılında yaptığı Mülakatı okursanız. Darbe niyet ve heveslerini açık ve net olarak görebilirsiniz...

Ali Rıza Demircan, İnsan Yayınları sahibi ve ben 1992 yılı son aylarında Sudan'a bir seyahatimiz olmuştu. Dönüşümde Zaman Gazetesi muhabiri Mahmut Çebi, her yurt dışı gezisi dönüşünde olduğu gibi arayıp mülakat yapmak istediğini söylemişti. Sözleştiğimiz gün ve saatte geldi. Uzun bir mülakat yaptık. Teybe kaydetmişti. Çözümledikten sonra bana getirecek; bakıp inceleyecek; kontrol edip düzeltme yaptıktan sonra yayınlanmak üzere gazeteye vereceğini de konuşup mutabakat sağlamıştık.

Aradan 7-8 gün geçti; ofiste Zaman gazetesini incelerken 3. sayfada mülakatın yayınlanmaya başladığını gördüm. Canım sıkılmış; kızıştım. Hemen Mahmut Çebi'yi aradım. Yapılanı ona yakıştıramadığımı söyleyince, şaşırılmış bir ses tonu ile hayrola Hocam ne yaptım dedi. Sözünde durmadığını, kontrol ettirmeden mülakatı yayına koymasını ayıpladığımı söyleyince şaşkınlığı daha da arttı. Bir yanlısınız olmasın hocam dedi..? Bu ifadesinden henüz o günün gazetesine bakmadığını, yayından haberi olmadığını anladım. Gazeteye bakınca konuşamaz hale geldi. Benden müsaade istedi; bir kaç saat içinde meselenin iç yüzünü öğrenip bana döneceğini söyleyerek telefonu kapattı. Aradan 1-2 saat geçmeden aradı; hocam yerinde iseniz yanınıza geliyorum dedi. Sebebini sordu isem de telefonla söylemek istemedi. Kısa bir süre sonra yanıma gelerek:

"Hocam, Allah'a yemin ederim ki mülakatın gazetede yayına konduğunu, sen telefon edince fark ettim. Sorup araştırdıktan sonra meselenin içyüzünü öğrenebildim. Gazetede 3. sayfada yayınlanan önemli mülakatlar ve manşet F.G. inceleyip onay verdikten sonra ilgililere gereği için gönderilir. Bu sebeple mülakatın çözümünü yaptıktan sonra F.G. hocamıza kontrol ve onay için verdim. F.G. Mülakatı okuyunca çok beğendi ve heyecanla bizzat sayfa yetkilisine teslim edip yayına konmasını istedi. Hocamızı heyecanlandıran şeyler söylediniz; daha önce yapmadığı şekilde bizzat yayınlanmasını isteyip bana bile haber verilmedi." dedi.

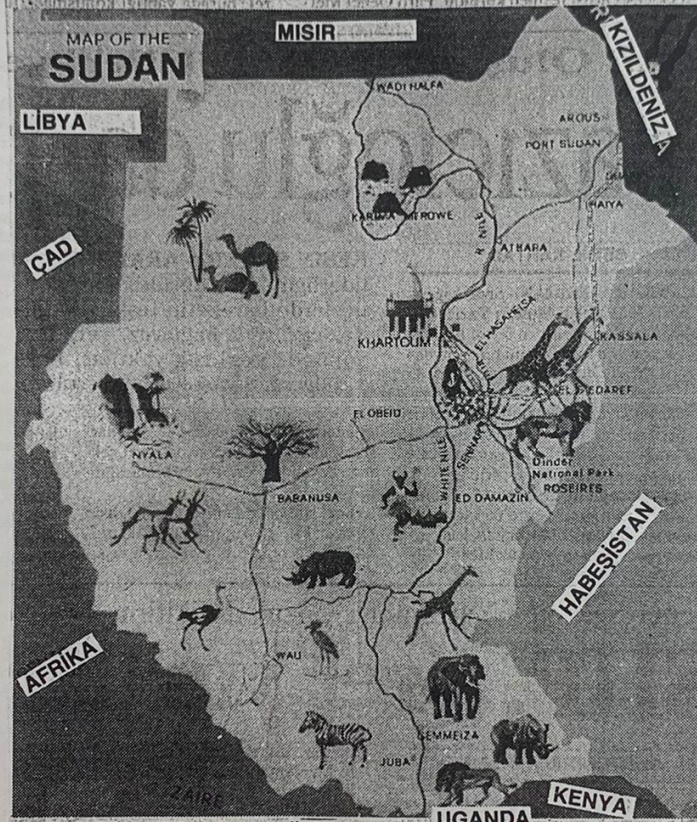
Bu sözleri beni teselli etmek için söylediğini zannederek tepkimi sürdürdüm. Hocam çok ilginç fikirler aktardınız. Hocamızı bu kadar heyecanlandıran mülakat olmadı deyince, neymiş bu ilginç fikirler dedim. Hocam okuyun anlayacaksınız; benden duymuş olmayın dedi. Okudum anlayamadım. Tekrar okudum yine anlayamadım. Mahmut Çebi'ye sitemim devam etti ve söylediklerine de mana veremedim?

F.G. Heyecanlandıran fikirlerin ne olduğunu, 15 Temmuz 2016'dan sonra okuyan herkes anlayabilir. Ama ben 1993 de, mülakattan 1 yıl sonra anlamaya başladım ve bir müddet sonra gazete aboneliğimi iptal ettim. O mülakatı aşağıda incelemenize sunuyorum. Okuyun ve F.G. heyecanlandıran fikirler neymiş görün...

Ahmet Ziya İbrahimoglu

24 Kasım 1992 Zaman Gazetesi Mahmut Çebi
Mülakatı...
3. cü. 5. sh.

► **Sudan hakkında bilmediğiniz:**
Batı darbeyi öğrenince şaşkına dönmüştü. Sudan'da 40 yıldır yağmayan yağmurlar yağdı. Türkiye'nin neden hala Sırbistan'a çıkarma yapmadığını merak eden Sudanlıların ortak temennisi: Türkiye Bosna'yı kurtarsın. Batı; Sudan gibi ülkeleri yok edemezse, yok farzediyor. Amerikalıların petrol yok dedikleri kuyulardan zengin petrol fışkırıyor. İran'ın zahiren var, fiilen yok olduğu ülke. İşte Sudan...

► **Kabiliyetli herkese görev:**
Sudan hükümeti bir kişiyi memleketine hizmet edecek kapasitede gördüğünde ona destek oluyor ve görev yapacağı kademelere getiriyor. Vatana hizmet etmeyi gaye edinen komünist, kapitalist olsun herkesi yönetim kademelerinde görmek mümkün. Hatta aralarında Hıristiyanlar bile var. İdareciler fikir ve kabiliyetleriyle halka hizmet edecekleri mutlaka değerlendiriyor.

► **Halk yaşayışında serbest:**
Ülkede İslami esaslara uymayan vatandaş da var. Bazı yanlış davranışları bulunan bu kişilere karşı bin hareket kesinlikle sözkonusu değil. Mesela televizyonlardan içki reklamları kaldırıldı, içki fabrikaları kapatıldı. Sudan'daki idareciler toplumda içki içen insanların varlığından haberdar olmalarına rağmen bunlara müdahalede bulunmuyor. Hükümet sadece kötülüğe giden yolları tıkiyor.

Bir arkadaş grubuyla Sudan'a ticari bir ziyaret yapan **Harameyn Turizm Şirketi Sahibi Ahmet Ziya İbrahimoglu** ile gerek Türkiye ve gerekse dünya Müslümanlarının hakkında çok az şey bildikleri Sudan hakkında geniş bir rapor tayı yaptık. Türkiye kamuoyu açısından kapalı olan bir konuyu bir ölçüde açmış olması ve Sudanlı Müslümanların sesini dünyaya duyurması açısından faydalı olacağını ve ilgi ile okuyacağınızı ümit ediyoruz.

- Sudan'a niçin gitmişsiniz?

- Gezi için gitmiştik. Aynı zamanda Sudan toplumunu yakından tanıyarak Türk toplumuna tanıtmak gibi bir hedefimiz de vardı. Fakat Sudan'da uçaktan indiğimizde öğrendik ki başşehir Hartum'da Dünya Talebe Teşkilatları Birliği'nin (IFSO) toplantısı var. 48 ülkenin fiilen katıldığı bir toplantı idi. Arzu ettiler, bizi de davet ettiler. Orada Türkiye'yi meraklı üyeler olarak temsil ettik.

- Katıldığımız toplantı hakkında kısaca bilgi verir misiniz?

- Katıldığımız teşkilat 20 yıldan beri faaliyet gösteren, IFSO kısaltmasıyla tanınan Uluslararası Talebe Teşkilatları Birliği'nin toplantısıdır. Biz meraklı veya müşahit olarak katılmak, oy vermek hakkımız yoktu. Daha önce KKTC'de kamp yapıyormuş. Dört yıl üstüste burada kamp yapmasından sonra gördükleri anlayışsızlık üzerine merkezini Sudan'a taşımış bir teşkilattir. Sudan hükümeti bunlara 10 dönümlük bir arazi bağışlamış ve yapılan binanın masraflarını karşılamıştır. Daha önce bu teşkilata Milli Türk Talebe Birliği üye idi ve toplantılarına katılıyordu. 12 Eylül darbesi sonrasında talebe teşkilatları kurulmasına müsaade edilmediği için de Türkiye'den bir kuruluş davet edilemiyor. Bu kuruluşun toplantılarında her ülke temsilcisi kendi problemlerini anlatıyor. Ülkesindeki İslami faaliyetler konusunda bilgi veriyor. Problemlerini diğer üyeler vasıtasıyla dünyaya duyurmaya çalışıyor, bilgi alış-verişinde bulunuyorlar. Değişik dillerde kitaplar bastırılıp, dünya ülkelerine dağıtılıyor.

- Sudan'ın devrim öncesi kısaca anlatır mısınız?

- Sudan'da devrim öncesi Mehdi iktidardaydı. Ve son seçimlerde takriben yüzde 50'nin üzerinde oy almış bir parti durumundaydı. Son seçimlerde İslami Hareket hatırladığımız kadarıyla 50 kadar milletvekili çıkarmıştı. Sudan'da 50 milletvekilinin nisbet olarak yüzde 15-20 olmasına rağmen özel bir ehemmiyeti vardı. Sudan'da üniversite mezunları farklı sandıklarda oy kullanıyor. Böylece kaç üniversite mezunu olduğu ortaya çıktığı gibi, üniversite mezunlarının kaç milletvekili çıkardığı da bilinebiliyordu. Son seçimlerde yanılıyorsam üniversite mezunları 51 milletvekili çıkarmıştı. Bunların 48'i İslami Hareket'tendi. Bu İslami Hareket'in aydın kesimde ve askeriye içinde oldukça güçlü bir durumda olduğunu gösteriyordu. Dolayısıyla bu seçimler sonucunda İslami muhalefet iktidarı sarsacak bir gücü eline geçirmiş bulunuyordu.

Sudan hükümeti halkın desteğini almış olmasına rağmen enerjik kesim, aydın kesim muhalefette olduğu için ülke sürekli geriye gidiyordu. Berbat bir yapılanma, rüşvet, iltimas, torpil, kayırmacılık ve menfaatperestlik almış yürümüştü. Ülkede taş üstüne taş konulmasına rağmen halk buna tepki göstermiyordu. Bunda eğitim seviyesinin çok düşük olmasının da tesiri vardı. Sudan'da okur-yazar nisbeti yüzde 30'dur. Bu yüzden halk memnun olmadığı çalışmalar karşısında reaksiyon göstercek bir şura ermiş değildi. Bizim Anadolu kesimi insanına benzetebileceğimiz gibi televizyon ve basın tesirinde hareket eden bir yığın söz konusu idi. Bu noktada Sudan hükümetinin başarılı olması söz konusu değildi. Çünkü ona destek olacak aydın kesim zaten mu-

halefete geçmişti. Sudan'da gün geçtikçe mallar piyasadan çekilmeye başlamış, zaten alım gücü düşük olan halk iyice mal bulamaz olmuştu. Fakat mevcut iktidar bunlara rağmen dış desteklerle ayakta durmaya devam ediyordu. Neticede halk içindeki desteğine güvenen İslami Hareket, Mehdi hükümetine karşı bir darbe girişiminde bulundu. Ordu içindeki İslami Hareket taraftarı subayların da destek vermesiyle darbe başarıya ulaştı. Bu darbenin mühim bir özelliği, hangi grup tarafından yapılmış olduğunun baştan anlaşılabilmesidir ve bu darbe Amerika'nın haberi olmadan yapılmış ilk darbedir. ABD ve Avrupa ülkeleri darbenin mahiyetini anlayamadıkları için baştan büyük bir tepki gösteremediler. Altından ne çıkacağını beklemeye başladılar.

- Devrim ABD'den nasıl gizlendi?

Dünya standartlarını dikkate alacak olursanız, Ortadoğu'da meydana gelen bütün darbelerin arkasında daima Amerika vardı. Dolayısıyla böyle bir darbe teşebbüsü duyulduğu zaman halk böyle bir ihtilalin normal olduğunu, çünkü iyi olmayan gidişatın bunu gerektireceğini biliyordu. Dolayısıyla böyle bir darbenin Amerika'nın haricinde yapılacağına kimse ihtimal vermiyordu. Fakat böyle bir darbeye yeşil ışık yakmayan ABD'nin yanısıra diğer Batılı ülkeler olayı şaşkınlıkla karşıladılar. Amerika baştan tepki göstermedi. Çünkü nereden geldiği, nasıl ve ne maksatla yapıldığı belli değildi. Yani gerek devlet baskanı ve gerekse Turaoi, "Hayır, bize iftira etmeyin, böyle bir şeyle alakamız yok" demiyorlar. Kendilerine karşı yöneltilen bu tür sorulara karşı sessiz kalarak icraatları-

nı sergilemeye devam ediyorlar. Yani dünyaya, "Bizim hakkımızdaki kararımızı icraatlarınıza bakarak verin" diyorlar.

- Devrim öncesi ABD ve Avrupa ülkelerinin Sudan'a karşı tavrı ne idi?

- Benzetmeyle söyleyecek olursak, Türkiye'ye karşı tavrıları ne ise, Sudan'a karşı da o idi. İktidardaki Batı güdümlü bir hükümet, öz kaynaklarına el konulmuş, yarı sömürge bir ülke idi Sudan. Sudan Afrika ülkeleri açısından siyasi ve coğrafi yapısı bakımından çok ehemmiyetli bir konumdaydı. Yani Afrika'ya ulaşmak istiyorsanız bunun yolu Sudan'dan geçer. Bu yüzden Sudan'a ehemmiyet veriyor ve Afrika üzerinde yapılacak her hareketin merkezi olarak kabul ediyordu. Bu sebeple her türlü yardım ve destekle kendi zihniyetindeki adamları ayakta tutmaya çalışıyorlardı.

- Yani devrim öncesi İslami Hareket'in devletin bütün birimlerinde istihdam edilecek elemanı vardı demek istiyorsunuz?

- Evet. Zaten başarının sırrı da burada yatmaktadır. Bakan, genel müdür, teknik eleman vs. tayin etmekte hiçbir sıkıntıları olmamıştır. Böyle bir kadronun varlığını daha önceki iktidar da çok iyi biliyordu ve böyle bir hareketi bekliyordu. Fakat aldığı tedbirlerle güvenerek böyle bir şeyin yakın bir tarihte olacağına ihtimal vermiyordu. Ki seçim sonuçları bunun en bariz göstergesi idi. Fakat gafil yakalandılar. İhtimal verselerdi önüne geçebilirlerdi Allahualam.

- Devrim nasıl oldu? Kan döküldü mü?

- Başlangıçta kanlı bir hadise olmadı. Demin de dediğim gibi kimin tarafından yapıldığı belli değildi. Ülkede darbeye karşı koyacak tek teşkilat vardı, o da İslami Hareket idi. Fakat onlar da darbenin mahiyetini bildikleri için karşı koymadılar. Askerlerin yaptığı darbeye karşı koyacak başka bir potansiyel de mevcut değildi Sudan'da. Kan, ülkenin gününeydi aktı. Buradaki Hıristiyan azınlık devrim öncesi muhtariyet isteği ile büyük boyutlarda olmasa da ülkede terör estiriyordu. Devrim sonrası ülke

dokuz eyalete bölünüp, dokuz eyaletin üçünü meydana getiren Güney bölgesine muhtariyet verilmesine rağmen, bu defa Hıristiyanlar bağımsızlık istemeye başladılar. Buradaki topraklar ülkenin en verimli toprakları ve toplam yüzölçümünün 5'te 1'ini meydana getiriyor. Ülkedeki İslami devrimin başarıya ulaşmasını istemeyen Batılı ülkelerce devamlı silahlandırılan Hıristiyan kesim şu anda Sudan'daki İslami hükümetin en büyük problemi durumundadır. Sudan hükümeti gerilla savaşı veren bu kesime karşı sivil halkı silahlı eğitimi geçirip gerilla savaşı vermektedir. Ve oldukça başarılı neticeler alınmıştır. Bu mücadele türüne "Halk savunması" diyorlar. Lise talebesinden, yani onbeş yaşındaki gencinden 80 yaşındaki köylü Memed Ağa'ya kadar herkesi gönüllü olarak silahlı eğitime tabi tuttular. O bölgede olanları da diğer bölgelerde yaşayanları da. Böylece Sudan'da yaşayan bütün vatandaşlar hiçbir meslek ayrımı yapılmaksızın gönüllü olarak kamplarda silahlı eğitime tabi tutuldular. Uzun süreli bu eğitim devresinde başarı gösterenler gönüllü olarak güneyde savaşımaya davet ediliyorlar. Bu sayede güneydeki harekete karşı Sudan tarihinde daha önceki hükümetlerin gösteremedikleri bir başarı gösterildi. Şu anda güney bölgesinin yüzde 80'i hükümetin denetimi altındadır. Eger hükümet güneydeki ayrılıkların üzerine düzenli ordu ile gitseydi zayıf şimdiki kat kat üstünde olurdu ki bu da bu hükümetin bir diğer büyük başarısıdır.

- Devrim karşı Batılı ülkelerin tavrı nasıl oldu?

- Biz Kıbrıs'a çıkarma yaptığımızda nasıl bir ambargo ile karşılaştık işek devrimin İslami mahiyetli olduğunu anlayan ABD ve Batılı ülkeler bize yapılan ambargonun daha şiddetlisini Sudan'a uyguladılar. Ve Sudan'ın dış dünya ile olan irtibatı bir anda kopmuş oldu. Bütün yardımlar kesildi. Herkeste siyasi ve ekonomik destekten mahrum bırakılan Sudan'ın uzun süre dayanamayacağı kanaati hakimdi. Sudan o zamanlar kendi ürettiği ile geçinemeyen, dışarıya gıda ve petrol bağımlılığı olan bir ülke idi. Fakat İslami hareket böyle bir şeyle karşılaşacağını bildiği için daha baştan tedbir alıp, en ucra köylere kadar "Kendi ektiğimizden yiyip, kendi diktiğimizden giyeceğiz" parolasını yaymışlardı. Bu noktada Cenab-ı Hakk da yardım etti. Sudan'a 40 yıldan beri yağmayan yağmurlar yağmaya başladı. Ziraatte kendine yeterli ürün yetiştiremeyen Sudan, bir anda yağmurun getirdiği bereketle dışarıya buğday, şeker ve susamı satar hale geldi. Sudan 40 yıldan beri bu ürünleri ithal ediyordu. Bu durum halka büyük bir moral ve güç verdi. Halkta "Demek ki İslami kanunlar tatbik edildiği zaman Allah (c.c.)'ın yardımı yetişiyor" inancı kuvvetlendi. Devrim halk kitlelerine mal oldu ve desteklenmeye başladı.

Sudan halkının şikâyetçi olduğu konu pahallılık! Ki dünyanın ambargosu ile karşı karşıya kalan bir ülkede pahallılığın olması normaldir. Tüm teknik cihazlar, yurt dışından gelebilecek ne kadar madde varsa hepsi birden arttı. İthal imkânlarının kısıtlı olması da pahallılığı meydana getiren bir diğer faktör oldu. Gıda maddelerinde bir bolluk olmasına rağmen bunun dışındaki maddelerde darlık söz konusu. Alım gücü düşük olan halkın bu tür şeyleri almaması zaten zorken şimdi daha da zorlaştı. Pahallılıktan herkes şikâyetçi. Fakat bunun karşısında iki tane tesellileri var. Muhalefet dahil olmak üzere herkes bu konuda hemfikir.

Diğerler ki, daha önce Sudan'da emmiyet yoktu, sokakta gasp, adam öldürme olayları son derece yaygın idi. İslami iktidar sonrası bu tamamen izale olmuş durumda. Sudan'ın

güneyindeki savaş durumunu istisna edecek olursanız bunun dışındaki bütün bölgelerde emniyet var. İstediginiz yere istediğiniz şekilde gidip dolaşabilirsiniz.

İkinci memnun oldukları bir husus da bu hükümetin adaletli olması. Eski ayrıcalıklar, kayırmalar, rüşvet, torpil bitmiş, halkla hükümeti tamamen kaynaşmış durumda. İstediginiz anı istediğiniz hükümet dairesinin kapısını çalar, istediğinizi söyleyebilirsiniz. Görüşüğümüz kişilerin hepsi "Biz aç kalsak da, pahalılık da olsa adalet ve emniyetin olması sebebiyle sabrediyoruz" diyorlar.

- Türkiye'deki aydın kesimin büyük bir korkusu var. İslam gelirse kafa kesilecek, kol kesilecek, kadınların hepsi şalvar-peçe giyecek şeklinde. Sudan'da bunlar gerçekleştirdi mi?

- Sudan'ın bu noktadaki tutumu Türkiye'ye örnek olacak kadar güzel. Halihazırdaki hükümetteki bakanlardan bir kısmı daha önceki hükümette de bakandı. Yani Mehdi iktidarında bakan olanlardan birkaç tanesi hâlâ bakanlığını devam ettiriyor. 'Bizim fikrimizden değildir, o halde bunu dışlayalım' politikası takip edilmedi. Bir kişide memleketine hizmet edecek kapasite varsa ona destek oldular, görev verdiler. Kabiliyetlerinden faydalanma, o işi kazanma yoluna gittiler. İslâmî Hareket mensupları komünistlerle bile diyalog içinde olup onların fikirlerinden faydalanmaya çalışıyorlar. Bu durum İslâmî rejim öncesi de vardı, ama şimdi en üst düzeyde gerçekleşiyor. Vatana hizmet etmeyi gaye edinen komünist veya kapitalist olsun, kabiliyetli olan herkesi hükümet kademelerinde görmek mümkün. Hatta bunlar arasında Hıristiyan olanlar bile var.

İkinci bir konu, halk içinde büyük bir kesimin Türkiye'de olduğu gibi İslâmî hayattan uzak olduğu bir vakıdır. Bu kişilere karşı yani başı açık gezen, diğer bazı yanlış davranışları bulunan kişilere karşı bir hareket kesinlikle söz konusu değildir. Sudan hükümeti yalnız şu söyle dursun, fikri bakımdan da bir müdahale söz konusu değildir. Sudan hükümetine yalnız şu nu yapıyor: Hak ve doğru bildiklerini bayraklaştırdılar. Hakkı ve doğruyu teşvik ettiler. Bunları fiilen kendi hayatları ile ortaya koydular. Televizyondan içki reklamlarını kaldırdıkları gibi, içki fabrikalarını da kapattılar. Toplumda içki içen insanların varlığından haberdar olmalarına rağmen bunlara müdahale etmediler. Yani kötülüğe giden yolu tıkadılar.

- Sudan'da başı açık gezen kadın var mı?

- Tabii. Diyebilirim ki başı açık gezen kadın sayısı, başı kapalı gezen kadın sayısı ile eşdeğerdedir. Bu kadınlara karşı ne halttan, ne de mevcut sistemden herhangi bir tepki yoktur. Bizim aydınların korktukları şeylerin hiçbir gerçekleşmedi Sudan'da.

Şu husus da mühim: Üniversiteye gittiğiniz zaman okuyan kızların yüzde 95'inin başının örtülü olduğunu görüyorsunuz. Bu örtü lakaýt bir örtü değil, İslâmî ölçülere göre yapılmış bir örtümedir. Halk arasında bu yüzde 50 oranında.

Bir de kadınla erkek arasında İslâmî hizmette görülmemiş bir yarış var. Her hareketin içinde kadın var. İlk önce yadırgamamıza rağmen, çok enteresan geldi bize. Toplantı olan bir salona giriyorsunuz, neredeyse yüzde 60'ı kadındır. Herkesin sevdiği şarkı, marş türü şeyler söylenmeye başlandı mı kadınların sesi erkekleri bastırıyor. Kadınların böyle hareketli olması İslâmî Hareket'e de büyük bir canlılık katıyor. Hele hele güneydeki ayrılıkçılara karşı sürdürülen cihad hareketinde kadınların büyük desteği var. Kadınlardan bile gidip cephede cihad edenler var.

- Televizyonda ne gibi bir değişiklik oldu?

- Devrim öncesi yayınları tarif etmeye lüzum yok. Bütün dünyada yayınlanan diziler, filmler orada da yayınlanıyordu. Mevcut ikti-

dar bunları tamamen kaldırma yoluna gitmedi. Mesela şu anda da bir coca-cola reklamı televizyonda yayınlanıyor ve görüntüde açık sayılacak bir kadın bulunuyor. İslâmî Hareket, yanlışları baskı ile ortadan kaldırmak yerine, kendi doğrularını bayraklaştırarak halkı bu yöne kanalizetmeye yani gönül rızası ile iyiye, güzele sevk etmeye çalışmaktadır. Doğrunun güzelliğini gören herkes de yavaş yavaş kendi eğrilerinden vazgeçerek doğruya yaşamaktadır. Bu dönüştürme hızı dışarıdan bakan birinin dahi görmesi mümkün. Sudan toplumu süratle İslâmî bir toplum olmaya doğru gidiyor.

- Televizyonda kaç kanal var?

- İki kanal var. İkisi de devlet kontrolünde.

- Özel kanal yok.

- Ekonomik hayatta ne gibi değişiklikler oldu? Faize, yabancı sermayeye karşı nasıl bir tepki gösterildi?

- Sudan'da yapılan ilk uygulamalardan biri faizi yasaklamak olmuştur. Böylece dünyada şimdiye kadar görülmemiş bir uygulama ile (meselâ Suudi Arabistan'da faiz yasağı yabancı bankalara şamil değildir) bütün bankalara faiz yasağı getirdiler. 'Ya bu sistemi uygulayınız, ya da çekersiniz' dediler. Bankaların ve banka düzeyindeki diğer kuruluşların büyük bir çoğunluğu faaliyetlerini durdurarak ülkeye ayrıldılar. Diğerleri ise yeni sistemi, yani faiz yerine kâr payı sistemini uygulamaya başladılar. Buradaki uygulamanın Türkiye'den daha tertipli ve nizamlı olduğunu söyleyebilirim. Enflasyon yok.

- Görüştiğiniz Sudanlı bakanların geleceğe yönelik projeleri nasıl?

- Görüştiğimiz kişiler arasında Millî Eğitim Bakanı, Kültür ve Tanıtma Bakanı, Devlet Bakanı, Devlet Başkanı ve Hasan Turabi vardı. Ki Turabi'nin şu anda resmî hiçbir görevi yok. Halk arasında Turabi'nin sade bir vatandaştan hiçbir farkı yoktur. Kurduđu İslâmî cemiyetin başkanı olarak belirli faaliyetleri yürütüyor. Ama halk tarafından ve muhalifler tarafından da bilinmiyor ki, mevcut İslâmî rejimin kurulmasında ve devamında Turabi'nin çok mühim fikri katkıları var şûra toplantısında Turabi'nin çok mühim fikri katkıları var. Şûra toplantılarında Turabi'nin görüşlerinden önemli derecede istifade ediliyor. Görüştiğimiz bakanların hepsinin ortak düşüncesi "Kimseyi kırmadan, gücendirmeden Sudan'ı nasıl İslâmlaştırırız?" idi. Meselâ Millî Eğitim Bakanı ile yaptığımız görüşmede şunu öğrendik ki, İslâmî tatbikat ilk, orta ve lise çağında tamamlanmış durumda. Üniversite çağında ise çıkan aksaklıklar sebebiyle yeni sistem oturtulamamış. Bu aksaklıkları zamanla izale ederek, projeyi tamamlamak istiyorlar.

- Sudan'daki eğitim sisteminin bizdekinden farklılığı nedir?

- Farklılık şudur: Bizde bildiğiniz gibi normal, meslek ve imam-hatip liseleri şeklinde bir yapılanma var. Onların sistemi ise benzetmek gibi olursa, imam-hatip okullarını genel-leştiririz. Bütün müfredat değiştirilmiş. Eski kitaplar yeniden yazılmıştır. Mesela liseyi bitiren çocuk aynı zamanda hafızlığı da bitirmiş oluyor. Burada liseden mezun olan bir çocuk bizim İslâm Enstitüsü mezunları ile eşdeğer bilgiye sahip oluyor. Aynı zamanda teknik veya fen ilimlerinde de yeterli eğitimi almış oluyor. Yani orada bir fen lisesi mezunu genç hem İngilizce'yi,

hem Kur'an'ı, hadisi ve fıkhi; hem de öğrenim gördüğü ilim sahasını öğrenmiş oluyor.

- Yabancı dil eğitimi nasıl?

- Çok çok ilerde. Üniversite mezunlarının tamamı İngilizce konuşuyor. Sudan'da tip ve teknik gibi üniversiteler zaten İngilizce eğitim yapıyor.

- Sinemalar nasıl? Bir sansürden geçiyor mu?

- Sinemalarda sansür heyetinin denetiminden geçerek normal hale getirilmiş bütün yabancı filmler oynuyor.

- Sudanlılar'ın Türkler'e bakışı nasıl?

- Çok müsbet. Osmanlı'ya duyulan sevgi ve muhabbet hâlâ canlılığını koruyor. Diğer bütün ülke temsilcilerine "Hoşgeldiniz" demekle yetinmelerine rağmen, bizimle özel olarak görüştiler. Yalnız onlar değil, diğer ülke temsilcileri de bizimle görüşmek istediler. Bosna-Hersek konusunda Türkiye'nin niçin pasif kaldığını öğrenmek istediler. Türkiye'deki İslâmî gelişmeleri merak ettiler. Türkiye'nin hâlâ Bosna-Hersek'e bir müdahale bulunacağını ümid ediyorlar.

- Sudan'da el kesilmesi türünden bir ceza uygulaması oldu mu?

- Kaldığım süre içinde böyle bir olaya şahit olmadım. Halk arasında da bu tür bir şeyin konuşulduğunu duymadım. Kesin olarak olmamıştır, diyemem. Ama olsaydı herhalde Batı basını bu tür bir haberi dünyaya duyurmaktan bir an geri durmazdı.

- Sudan'daki Türkiye Büyükelçiliği ile irtibatınız oldu mu; ne gibi faaliyetleri var?

- Türk sefaretinde genç bir sefir var. Aldığımız bilgiye göre, ilk kez Sudan'da sefirlik yapıyor. Sudan, Türkler'in pek gidip gelmediği bir ülke olduğu için, bizim sefarete yılda ancak 7-8 Türk uğramasına rağmen herhalde sakalmızdan rahatsız oldu ki bize alâka göstermedi. Halbuki Sudanlılar bize diplomatik temsilci muamelesi yapmışlardı. Dikkatimi çeken bir diğer husus ise 48 ülkenin katıldığı Uluslararası Talebe Teşkilatları Birliği Toplantısı'na davet edilmesine rağmen Türk sefaretinin tek bir temsilci dahi göndermemesiydi. Bu toplantıya Rusya'dan bile temsilci katılırken, Türk sefaretinin en azından istihbarat gayesi ile toplantıya katılması gerekmez miydi? Bizim sefir, yapılan uluslararası bir toplantıdan direkt bilgi sahibi olmak yerine, ikinci ellerden almayı tercih ediyor herhalde.

Hatta burada konsolosluk işlerini tedvire memur olan kâtiple yaptığımız görüşmede, Sudan'la ilgili bazı sorular sorduk kendilerine. Bize fikir verdiler, öncü olsunlar diye. Ticari temas yapacağımızı söylememize rağmen bize verdikleri malumatın tamamının yanlış olduğunu öğrendim. Ve bu vesileyle anladım ki, bizim sefirimiz ve konsolosluk elemanlarımız Sudan hakkında hiçbir sıhhatli malumata sahip değiller. Verdikleri malumatın hepsinin yanlış olduğunu görmemizin üzüntüsü hâlâ içindedir.

- İslâmî rejim sonrası sanat hayatında ne gibi değişiklikler oldu?

- Sanatçıların bir kısmı eskiden yaptığı üzere yoluna devam ediyor. Bir müdahale olmayı yok. "Şu sanatkar şu işi yapamaz, şu şarkıyı söyleyemez" diye bir müdahale yok. Şu var; İslâmî Hareket'i içine sindirmiş olan sanatçılarda bu hareketi topluma maletmek için yoğun bir çalışma ve buna paralel olarak devlet desteği var. Mesela Sudanlı ses sanatçılarından birinin bestelediği bir şarkı, marş artık ne denirse; herkes tarafından can kulağıyla dinleniyor ve söyleniyor. Bu şarkı söylenince bütün salon ayağa kalkıyor, hep beraberce söylüyorlar. Bu tür şarkıların halk tarafından büyük alâka gördüğünü farkeden diğer sanatçılar da o istikamete yöneliyorlar. Bu toplantılara diğer ses sanatçıları da katılıyor. Fakat onların söylediği şarkılar çok daha az bir kesim ta-

rafından alıkslanıyor, ilgi görüyor. Sudan'daki toplantılarla müzik adeta bütünleşmiş durumda. Müziksiz bir toplantı yok gibi. Halk toplantısı, resmi veya iktisadi toplantı olsun her toplantıda müzik mutlaka var. İslâmî hareket taraftarları ile diğer kesim herkes tarafından sevilen bir müzik olduğuna zaman bütünleşiyorlar, âdetâta kaynaşıyorlar.

- Sudan'ın Arap ülkeleri ile münasebetleri nasıl?

- Ne yazık ki Sudan'ın Arap ülkeleri ile münasebetleri de Amerika'nın tekelinde olduğu için hiç iyi değil. Hatta şunu söyleyebilirim, Suudi Arabistan'dan kalkan silah yüklü bir gemi Sudan'ın güneyine silah indirirken yakalanmıştır. Bu sebeple S. Arabistan ile Sudan arasındaki münasebetler şu anda çok gergin durumdadır. Bu olayın ortaya çıkmasından sonra Suudi Arabistan'ın ikinci adamı Abdullah, Sudan'a giderek bunu izale etmeye çalıştı

idiyse de münasebetlerin düzelmesine yeterli olmamıştır. Ben bunda büyük ölçüde ABD parmağı olduğuna inanıyorum. Bu sayede Sudan'daki rejime sıcak bakma ihtimali olan ülkelerle Sudan'ı karşı karşıya getirmiş oluyor. Hatta ihbari bile bizzat CIA yapmış olabilir. ABD'nin Sudan'ı soyutlama girişimi büyük ölçüde başarılı olmuş durumda. Katıldığımız toplantıda İran'ın Sudan'ı zahiri olarak desteklediği izlenimini edindik. Fiilî bir destek yok.

Bir de Afganistan Sudan'daki hareketi destekliyor. Tabii ki onun da fiilî bir destek vermeye gücü yok.

Benim gördüğüm kadarıyla İslâm'ı her alanda tatbik etme noktasında olan dünya üzerinde bir ülke var mıdır? diye soracak olsanız "Vardır ve bu Sudan'dır" derim. Afganistan'ın şu anki uygulamadan ciddi bir başarı elde ettiğini söyleyemeyeceğimize göre, teşhis noktasında acele etmemeliyiz. İran'ın da Şif taassubuyla hareket ettiğini gözönüne alacak olursanız, kala kala Sudan kalıyor. Dolayısı ile İslâmî hareketin olduğu ülkelere tam anlamında da bu kanaat yaygındır.

- İslâm'ın tam olarak uygulandığı söylediğiniz Sudan'dan dünya bîhaber. Bu konuda neler diyebilirsiniz?

- İşin enteresan tarafı Sudan'da tam bir özgürlük var. Şu anda Sudan'da dil eğitimi gören üç Türk talebe ile konuştuk. İsteyen talebenin istediği mânâda hareket yapabileceğini söylediler. Hürriyet tahdidî yok. Mevcut rejime karşı olanlar dahi fikirlerini makam sahibi insanlar karşısında söyleyebilirler. Mesela kendisine karşı darbe yapılan Mehdi, şu anda rahatlıkla açıklama yapabiliyor ve hükümet aleyhinde konuşabiliyor. Hiçbir kısıtlama yok. Bütün bu özgürlüklere rağmen dünya haber-

ağı Sudan'ı atıyor. Herhalde buradaki olumlu gelişmelerden dünya kamuoyunu haberdar etmek için olsa gerek. Ki Sudan hâlâ açık çeken ülkeler arasında gösteriliyor. Batılı kendi hayat tarzına uymayan ülkeleri yok edemezse, yok farzediyor.

- Bakanların maası, giyim-kuşamı nasıl?

- Bakanların görüşüklerimizin tamamı Sudan'da üretilen çok sade bir kumaştan elbise giyiyorlar. Halkın giydiği elbiseyi giyiyorlar. Bir bakanı giyim-kuşam açısından diğer vatandaşlardan ayırdetmek imkânsız. Maas olarak da 6-7 bin Cüneyh alıyorlar. Bu da 51 Dolara falan denk geliyor. Normal bir memurun maası ise 2 bin Cüneyh. Maas hastası milletvekillerimizin dikkatine sunulur. Aşırı pahallık sebebiyle 2 bin Cüneyhle bir memurun hayatını memnun olabileceği bir şekilde sürdürmesi imkânsız.

Bir arkadaş grubuyla Sudan'a ticari bir ziyaret yapan Haremeyn Turizm Şirketi sahibi Ahmet Ziya İbrahimoglu ile gerek Türkiye ve gerekse dünya Müslümanlarının hakkında çok az şey bildikleri Sudan hakkında geniş bir röportaj yaptık. Türkiye kamuoyu açısından kapalı olan bir konuyu bir ölçüde açmış olması ve Sudanlı Müslümanların sesini dünyaya duyurması açısından faydalı olacağını ve ilgi ile okunacağını ümit ediyoruz

PETROL ÇIKIYOR

- Sudan'ın genel görünüşü hakkında söylemek istediğiniz diğer hususlar nelerdir?
- Biliyorsunuz, bereketli Nil, Habeşistan'dan çıkıp Sudan'dan ve Mısır'dan geçiyor. Kahire'de Nil kenarında tek bir boş yer bulmanız mümkün değilken, Sudan'ın başşehir Hartum dahil olmak üzere Sudan'da Nil'in kıyılar bombos. Hilton ve Meridyen gibi birkaç yabancı otele rastlıyorsunuz. Geçen onca yıl boyunca yemyeşil bir tabiata sahip bu diyarlara hükümetler hiçbir yatırım yapmamışlar. Asker korumasında gittiğiniz ormanlarda hayvanat bahçelerinde göremeyeceğiniz vabanı hayvanları

bir ortamında görmeniz mümkün. Müthiş bir turizm potansiyeli var. Buna ilaveten tabii kaynakları da çok zengin. Üç yıllık araştırmalar neticesinde Amerikan petrol şirketlerinin 'Petrol yok' diye kapatıkları kuyularda çok zengin petrol yataklarının bulunduğu anlaşılmış. Şimdi bu kuyuların işletilmesi için faaliyetler yoğunlaşmış durumda. Eğer Sudanlılar bu kuyulardan petrolü çıkarabilirlerse Sudan ekonomik açıdan çok rahatlayacak. Sudanlılar da Türkiye'de olduğu gibi devlet şirketlerini özelleştirmeye çalışıyorlar. Nil kıyısındaki oteller alıcı bekliyor. Sudan'da yabancılar da toprak ve işyeri satın alabiliyor. Yabancı sermayeye açık. Mevcut teknoloji çok geni. Mesela benim Türkiye'de tekstil fabrikası sahibi bir arkadaşım, eskiyen makina parklarını elinden çıkarmak istiyordu. Sudan'daki gezi sırasında buradaki tekstil makinalarının kendisinin elinden çıkarmak istediklerinden 20 yıl daha geri olduğunu gördü. Şimdi o makineleri Sudan'a kurmak için anlaşma yapmış durumda. Çok ucuz bir emek var. Orada yatırım yapıp Sudanlı'nın derdine derman olacak işadamlarımız çok az bir masrafla kahrana haline gelebilirler ve

çok büyük paralar da kazanabilirler. Bir İslâm devleti kurmaya çalışan Sudanlılar'a karşı bu tür bir yardımda veya faaliyette bulunmak aynı zamanda her Müslümana bir vazifedir. Tabii kaynaklarını faaliyete geçirmiş, dış dünyanın koyduğu ambargoyu kaldırmış bir Sudan, geleceğin refah ve sadet toplumu olmaya aday bir ülkedir.

Yabancı ülkeler daha önce Sudan'a ciddi hiçbir yatırımda bulunmamışlar. Yatırımlar daha çok sömürmeye yönelik

yatırımlar. Kurulan tesislerin teknolojisi de çok eski. Türkiye'deki işadamlarına sunu rahatlıkla söyleyebiliriz; ellerinden çıkarmak istedikleri makineler için Sudan bulunmaz bir pazar. Yenilemeyi düşündükleri makina parklarını burada kurup, işletmeye kalksalar çok rahat yer ve imkân bulurlar. Çünkü Sudanlılar'ın Türkiye'den gelenlere, bağırırlarına kadar açık. İnşallah bu diğer ülkelerde olduğu gibi istismar edilmez. Sudan'a, ucuz mallettiğiniz her ürünü çok rahat pazarlama şansınız var. Ve en önemlisi de oradan Afrika'ya açılma şansınız var.

Bu açıdan bakıldığında Sudan'ın gerek turizm ve gerekse ticari açıdan imkânlarını incelemek için bir heyetin Sudan'a gitmesinde büyük fayda vardır. Biz Haremeyn olarak hiçbir kâr gayesi gütmeyen böyle bir organizasyonu yapmaya hazırız. Sudan'da otellerle ve turizm firmaları ile görüşmeler yaptık, teklifler aldık. Bu tür bir seyahati en ucuz biçimde düzenleme açısından elimizde imkânlar mevcut.

Sudan'ın Ticaret Odası'na gittik. Tek bir bilgisayar bile yok. Son derece ilkel imkânlarla çalışıyorlar. Ciddi bir arşivleri bile yok. Dolayısıyla bu ülkeye çok basit imkânlarla getirilen yenilikler çok büyük karşılıklar verebilir.

Sudan'ın nüfusu 25 milyon. Bunun 4-5 milyonu Hıristiyan. Gelir kaynakları; şeker, pamuk, susam ve buğday. Hayvancılık fevkalâde gelişmiş durumda. Et ihraç ediyor. Altın, demir ve petrolü var. 1 milyar dolar dış borcu var. Bu Sudan için çok büyük bir para. Çok güzel bir kuruluşları var. Adı Sosyal Yardımlaşma Sandığı. Bu kuruluş bir zekat fonu kurmuş. Geçen sene 1 milyar cüneyh zekat toplamışlar. Bu kuruluşun faaliyetlerinden biri, toplu evlilik. 4-5 yüz kişiyi birden evlendiriyorlar. Evlilik merasimi Sudan'da çok pahalı. Bir memurun maaşı 2 bin cüneyh iken merasim masrafı 20 bin cüneyhi buluyor. Böyle toplu merasimlere devlet ve Sosyal Yardımlaşma Sandığı

da yardım ettiği için oldukça ucuz mal oluyor. Evliler için Mısır'da olduğu gibi mesken problemi yok. Bu sandığın bir diğer hizmeti ise fakir ve muhtaç kimselere bir nevi işsizlik yardımı yapması. Geçen sene 500 bin kişiye her ay 900 cüneyh ücret ödemişler.

- Sudan'da nasıl bir idare var?

Sudan 9 eyalete bölünmüş durumda. Bunların işlerinde hürriyeti var. Beş bakanlık hem merkezde, hem de eyaletlerde var. Mesela merkezde bir Millî Eğitim Bakanı var. Her eyalette de bir Millî Eğitim Bakanı var. Her bakan kendi eyaletindeki millî eğitim uygulamalarını yürütüyor. Genel politika bu millî eğitim bakanlarının ve merkezdeki millî eğitim bakanının katıldığı şurada tesbit ediliyor. Maliye, ziraat, sağlık ve bakanlıklararası organizasyonu sağlayan bakanlık her eyalette olan diğer bakanlıkları meydana getiriyor. Bunun haricindeki bakanlıklar merkezden yürütülüyor.

Bütün eyaletlerin müşterek oldukları konular şunlar: Para birimi, askerlik, pasaport, dışişleri, tabii zenginliklerin işletilmesi ve bunların benzeri 12 noktada işler müşterek yürütülüyor. İşlerinde muhtariyet var. Zaten Hıristiyanlar bu uygulamadan sonra daha önce istedikleri muhtariyeti aşarak bağımsızlık istemeye başladılar. Ülke çapında 6 devlet, 6 da özel üniversite vardır.

- Sudan basını hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Sudan basını uluslararası görüşme imkânlarının mahdutluğu yüzünden çok basit imkânlarla hizmet vermeye çalışıyorlar. Mesela ben beş yıldızlı bir otelde Türkiye ile telefon görüşmesi yapabilmek için dört saat bekledim. Ki bu da bütün imkânlarını seferber etmelerine rağmen. Sudan'da toplam 3 gazete çıkıyor. Bu üç gazetenin toplam tirajı 150 bin civarında. Entresan olan ise, hiç gazete iadesinin olmaması. Sabah erkenden gazetenizi alamazsanız daha sonra bulamıyorsunuz. Bu üç gazete de devletin kontrolünde, resmi sayılacak gazeteler. Bir haber ajansı ve üç tane de dergileri var. Dergilerin tirajı ile birlikte toplam tiraj 200 bini geçmiyor.

Sudan şu anda dünyaya bir kafa tutma, meydan okuma tavrı göstermiyor. Son zamanlarda Mısır'la aralarında bir gerginlik var. Halavî isminde bir muntika var. Mısır'la sınır bölgesi. Halavî, şu ana kadar ihtilaf meselesi olmuş ise de ciddi bir tartışmaya yol açmamıştı. Şimdi Amerika'nın da körüklemesiyle Mısır'la Sudan

arasında bu bölge ciddi bir tartışma haline geldi. Sudan bu gelişmeye karşı iki alternatif sundu. Bunlar çok önemli. Eğer rahatsızlık buranın halından kaynaklanıyorsa, buyurun bir halk oylaması yapalım. Netice hangi ülkenin lehine çıkarsa bölge onun olsun. Bizim hizmetimizden memnun olmayan Mısır'ın hizmetine tabi olmak isteyen insanları biz zorla kendimiz idare edemeyiz. Siz de bir Müslüman ülke olduğunuz göre bu oylama sonucunda bölgeyi size bırakmanın bizce hiçbir mahzuru yok. Eğer bunu kabul etmeyecek olursanız, açalım sınırlar, buyurun siz de girin. Bizim toprağımız sizin toprağınız. Mısır toprağı Sudan toprağı diye bir tabiri kabul etmiyoruz. Müslümanların toprakları müşterektir.

Açalım sınırlar buyurun siz de hizmet edin, biz de hizmet edelim. Sudan'ın bu kadar Müslümanca ve yumuşak tavır karşısında dünya kamuoyunun tepkisini alacağını düşünen Mısır, olayı çatışma noktasına getiremedi. Bu sefer görüşme noktasına geldiler. Şimdi karşılıklı görüşmeler sürüyor. Yoksa Allah (c.c.) muhafaza etmeseydi tıpkı İran-İrak arasındaki Şatt'ül Arap Bölgesi gibi bir savaşa sebep olacaktı. Ki Mısır hâlâ bu konuyu çatışma sebebi haline getirsin diye devamlı tahrik ediyor. Ama Sudan'ın yumuşak ve hoşgörülü tavrı onlara bu fırsatı vermedi, inşallah vermeyecek. Mısır şu geçceği çok iyi biliyor ki, halk oylaması yapıldığı takdirde orada yaşayan halk, Mısırlılar dahil Sudan'ı isteyecek. Bu yüzden Mısır halkoylamasına yanaşmıyor.

- Son olarak söylemek istedikleriniz var mı?

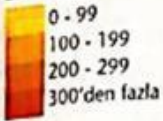
Sudan'da müşahade ettiğim tatlı bir uygulama daha var. Hizmet günü ihdas etmişler. Her ayın son perşembe günü tüm bakanlıklar, kuruluşlar ve dernekler yaptıkları hizmetleri sergiliyorlar. Yani geçmiş bir ayın murakabesini yapıyorlar. Millî Eğitim Bakanı bizi okullarda açılan sergilere götürdü ve biz son bir ay içinde okullarda ne yapılmış ise onları gözlerimizle görme ve öğrenme fırsatı bulduk. Fiziki, içtimai ne yapılmışsa herşey sergileniyor buralarda. Böylece bir ay sonra ben ne sergileyeceğim, ne yapacağım gayreti oluşmuş insanlarda. Boş durmak mümkün değil. Boş durmazsanız, sergileyeceğiniz hiçbir şey olmayacağı için boş durduğunuz hemen ortaya çıkarıyor. Bir şey yapmamış olma konumuna hiç kimse düşmek istemediğinden süper bir gayret var.

NÜFUS

Afrika kıtasında nüfus yoğunluğu genel olarak düşüktür. Çöllerde sadece bedeviler yaşamaktadır. Nüfus tarım yapılabilen bölgelerde ve suyun bulunduğu noktalarda yoğunlaşmıştır. Hızlı nüfus artışı Afrika kıtasının en büyük sorunlarından biridir.

NÜFUS YOĞUNLUĞU (Kişi/km²)

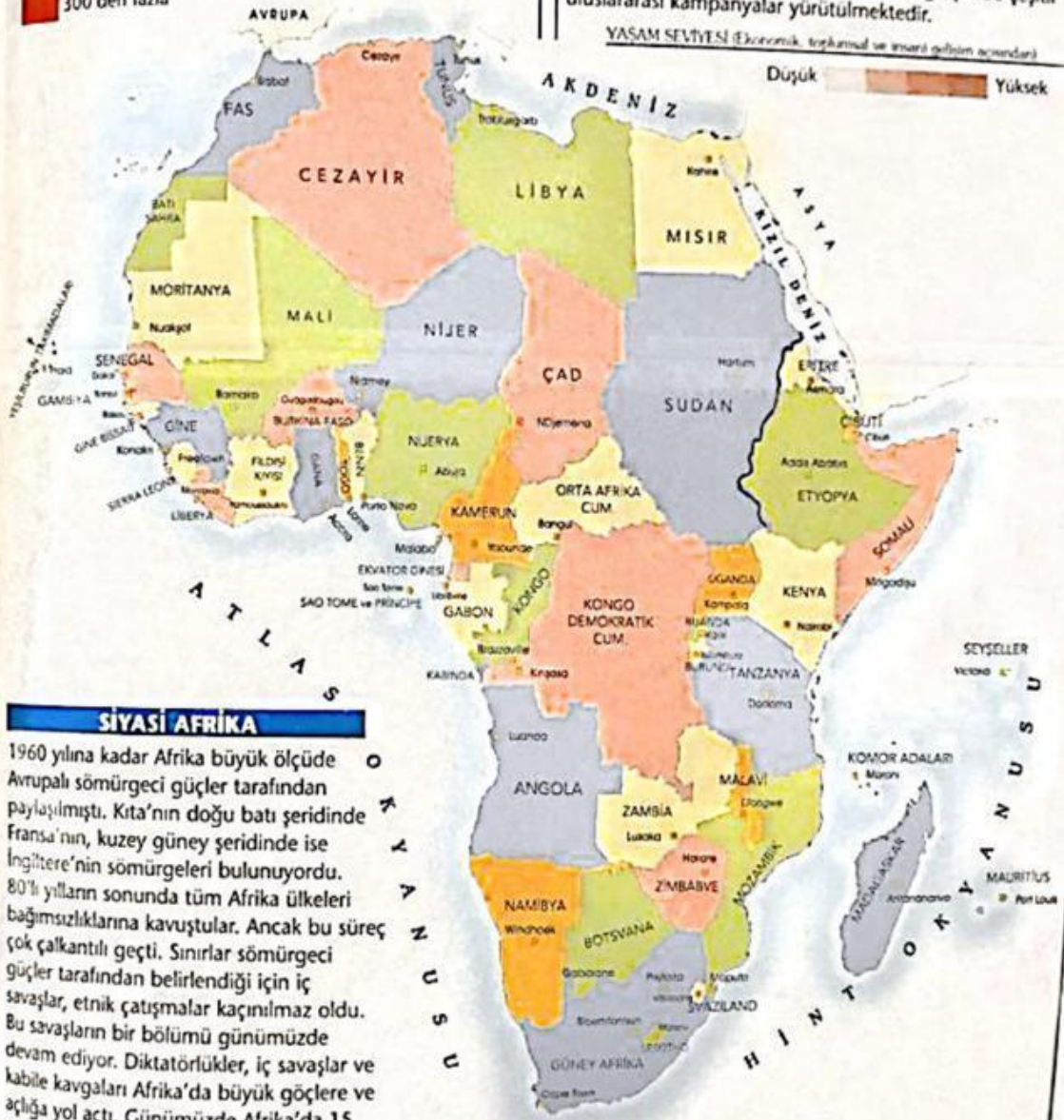

YAŞAM SEVİYESİ

Afrikalıların büyük çoğunluğu hala kabile ilişkilerinin egemen olduğu bir sistemde yaşamaktadır. Kıtanın genelinde yaşam düzeyi çok düşüktür ve sadece bazı ülkelerin başkentlerinde batılı bir yaşam tarzı gözlenmektedir. Eğitim ve sağlık sorunları ciddi boyutlardadır. Son yıllarda uluslararası kuruluşların katkılarıyla salgın hastalıklara karşı yoğun bir mücadele verilmektedir. Eğitim seferberliği için de çeşitli uluslararası kampanyalar yürütülmektedir.

YAŞAM SEVİYESİ (Ekonoimik, toplumsal ve sosyal gelişim açısından)

Düşük Yüksek

SİYASİ AFRİKA

1960 yılına kadar Afrika büyük ölçüde Avrupalı sömürgeci güçler tarafından paylaşılmıştı. Kıta'nın doğu batı şeridinde Fransa'nın, kuzey güney şeridinde ise İngiltere'nin sömürgeleri bulunuyordu. 80'li yılların sonunda tüm Afrika ülkeleri bağımsızlıklarına kavuştular. Ancak bu süreç çok çalkantılı geçti. Sınırlar sömürgeci güçler tarafından belirlendiği için iç savaşlar, etnik çatışmalar kaçınılmaz oldu. Bu savaşların bir bölümü günümüzde devam ediyor. Diktatörlükler, iç savaşlar ve kabile kavgaları Afrika'da büyük göçlere ve açlığa yol açtı. Günümüzde Afrika'da 15 devletin denize kıyısı yoktur.

Mülakata konu olan ve 1992 Yılında Sudanda yapılmış olan toplantıda 3 Kişilik Türk Heyeti